

UNESCO – utkast til konvensjon for å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk - høring

Det vises til brev av 24.08.2004 fra Kultur- og kirke departementet, der departementet imøteser høringsinstansenes kommentarer til konvensjonsutkast fra UNESCO for å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk.

Norsk kulturråd har i sitt høringssvar lagt vekt på de sider ved konvensjonsutkastet som særlig berører rådets arbeid med å fremme kulturelt mangfold og internasjonalt samarbeid i kunst- og kulturlivet.

Kulturelt mangfold

I Norsk kulturråds virksomhetsplan for 2002-2005, er Kulturrådets satsingsområde nr. 1 i perioden "... å videreutvikle og forsterke innsatsen for å stimulere til kulturelt mangfold og kulturell likestilling innenfor alle virksomhetsområder. Fokus i rådets arbeid skal utvides fra stimulering av norsk kunstliv og vern om norsk kultur til stimulering av kunst og kulturvern i Norge."

Kulturrådet viderefører med dette satsingen fra det fireårige forsøksprosjektet "Mosaikk – program for kunst og det flerkulturelle samfunnet". Gjennomføringen av Mosaikk var grunnlagt i at selv om det norske samfunn i økende grad preges av globalisering og erkjennelsen av å være et flerkulturelt samfunn, gjenspeiler ikke norsk kunst- og kulturliv et tilsvarende kulturelt mangfold. Ved å videreføre satsingen som en del av Norsk kulturråds ordinære virksomhet, bekrefter rådet at det å fremme kulturelt mangfold i det norske kunst- og kulturfeltet krever en langsiktig og gjennomgripende satsing.

Enkelte erfaringer fra Kulturrådets arbeid med å fremme kulturelt mangfold bør nevnes spesielt:

1. Minoritetene bør være representert i besluttede organer. Erfaringen fra Mosaikk-programmet viser at vi får ikke et kunst- og kulturliv kjennetegnet ved kulturelt mangfold så lenge etniske nordmenn sitter i de sentrale posisjoner.
2. Det bør gis prioritet til tiltak som kommer "nedenfra" – fortrinnsvis initiert av kunstnere og andre ressurspersoner med minoritetsbakgrunn selv, eller som inviterer til et likeverdig samarbeid. Dette i tråd med viktigheten av å synliggjøre og gi stemme til minoritetene på deres egne premisser, samt øke deres profesjonalitet gjennom aktiv deltakelse i kunstfeltet.
3. Det er nødvendig å sikre framtidig rekruttering av kunstnere med minoritetsbakgrunn til kunstfeltet. Mye tyder på at rekruttering av elever og studenter med slik bakgrunn er lavere enn fra etniske nordmenn. For å sikre utviklingen av et kunstfelt kjennetegnet ved kulturelt mangfold bør det igangsettes aktive rekrutteringstiltak.

Med henvisning til det ovenstående hilser Norsk kulturråd velkommen UNESCOs konvensjon for å verne og fremme kulturelt mangfold, men understreker samtidig nødvendigheten av at en slik konvensjon i tilstrekkelig grad fanger opp urfolks og nasjonale og kulturelle minoriteters situasjon. Det vises bl.a. til punket 22 i konvensjonsutkastet om opprettelsen av en rådgivende gruppe (advisory group) som skal fungere som et uavhengig og informasjonsgivende organ i saker som omhandler konvensjonen. Kulturrådet minner om viktigheten av at også representanter for minoritetsgrupper blir representert i et slikt organ.

Internasjonalt samarbeid

Internasjonalt samarbeid er satsingsområde nr. 3 i Kulturrådets virksomhetsplan der det står at "... Norsk kulturråd skal i planperioden legge økt vekt på å stimulere internasjonal utveksling innen alle virksomhetsområder". Ifølge virksomhetsplanen skal dette blant annet gjøres gjennom å videreutvikle gjestespillordninger, kunstnerutveksling og finansiering av prosjekter med internasjonal deltakelse. I tråd med satsingen på å fremme kulturelt mangfold i det norske kunst- og kulturlivet, er Kulturrådet spesielt oppmerksom på internasjonale kulturutvekslingstiltak med land i sør hvor minoriteter i Norge har sin opprinnelse.

I arbeidet med å stimulere til internasjonalt samarbeid ser Kulturrådet viktigheten av å fremme møter mellom norske og utenlandske kunstnere, for eksempel i form av verksteder, seminarer, gjesteopphold for kunstnere og kunstersamtaler, i tilknytning til utveksling av kulturuttrykk. Dette fordi fysiske møter mellom kunstnere/skapende personer kan åpne for mer varige kontakter enn utveksling av kulturelle uttrykk alene, og stimulerer til nyskaping og hybridisering på tvers av ulike kulturelle tradisjoner og dermed økt mangfold av kulturuttrykk.

Norsk kulturråd vil understreke at arbeidet for å verne og fremme kulturelt mangfold ikke bare dreier seg om å verne og fremme kulturuttrykk skapt innenfor avgrensede kulturelle tradisjoner, nasjonale så vel som ulike minoriteters kulturelle tradisjoner. Like viktig når det gjelder å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk, er en konvensjon som bidrar til å skape økte muligheter for internasjonal kulturutveksling og flyt av kulturuttrykk og som særlig anerkjenner nødvendigheten av fri mobilitet for og møter mellom kunstnere.

Kunnskapsproduksjon og -formidling i arbeidet med å verne og fremme kulturelt mangfold

I Norsk kulturråds virksomhetsplan er satsingsområde nr 4 "... (å) styrke innsatsen innenfor informasjon, kunnskapsproduksjon og kunnskapsformidling". I en situasjon hvor kulturen og kunsten preges av dynamiske utviklingstendenser og av forståelsesformer i endring, er kulturlivets aktører og kulturmyndighetene avhengige av løpende tilførsel av ny kunnskap, samt aktiv tilrettelegging av arenaer for formidling av denne kunnskapen.

Kunnskap produsert av Norsk kulturråd omfatter produksjon av utredninger og evalueringer. Her kan nevnes utredningen "Postmoderne kunstnere?" som har til hensikt å undersøke eventuelle sammenhenger mellom kunstneres erfaringer og praksiser og globalisering sett som erfaringsform og kulturell tradisjon, samt evalueringene av Mosaikk som dannet en nødvendig basis for videreføringen av Kulturrådets arbeid med kulturelt mangfold.

Kulturrådet anser det som viktig at en konvensjon for å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk inneholder noen tanker om kunnskapsproduksjon og -formidling. En løpende kunnskapsproduksjon bidrar til en dynamisk kulturpolitikk. Kunnskapsproduksjonen bør være relevant, holde et høyt faglig nivå og være forankret i konkrete behov relatert til konvensjonens målsettinger.

Norsk kulturråd anbefaler at UNESCOs konvensjon fanger opp de behov for kunnskapsproduksjon og kunnskapsformidling som knytter seg til konvensjonens mål om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk.

Ytterligere kommentarer til konvensjonen

I en global sammenheng ser Norsk kulturråd viktigheten av at UNESCOs konvensjon, slik det framkommer i punkt 16, 17 og 18, sterkt understreker det ansvar utviklede land har overfor utviklingslandene når det gjelder å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk på verdensbasis. Kulturrådet stiller seg også positivt til The International Network for Cultural Diversity's (INCD) forslag til tillegg til punkt 17 når det gjelder utviklede lands plikt til å fremme utviklingslandenes del av hjemmemarkedet for kulturelle goder.

Erfaringen fra Kulturrådets arbeid med kulturelt mangfold i det norske kunst- og kulturlivet, viser imidlertid at utveksling og samarbeidstiltak med land i sør ikke nødvendigvis endrer situasjonen når det gjelder å fremme og bevare kulturuttrykk skapt av kunstnere med minoritetsbakgrunn i Norge. Erfaringen visere snarere at det her ikke er noen direkte sammenheng.

Kulturrådet anbefaler derfor at konvensjonen i større grad enn den nå framstår, understreker statspartenes ansvar når det gjelder å verne og fremme kulturuttrykk skapt av kulturelle minoriteter og sikre minoritetskunstneres rette til likestilt deltakelse i kulturlivet.

UNESCOs konvensjon bygger på et begrep om kultur (jmf. punkt 4 i konvensjonen) som omfatter et samfunns eller en sosial gruppes spirituelle, materielle, intellektuelle og emosjonelle aspekter og som i tillegg til kunst og litteratur omfatter livsstiler, måter å leve sammen på, verdisystemer, tradisjoner og tro. I dette begrepet om kultur er språk ikke medregnet og konvensjonen har ingen punkter som omhandler viktigheten av å verne og fremme språklig mangfold.

Norsk kulturråd anser at konvensjonens mål om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk kan best sikres ved at det å verne og fremme et språklig mangfold gjøres til en del av dette målet. Kulturrådet vil i denne sammenheng også støtte INCDS forslag om et tillegg til punkt 6 i konvensjonen, der viktigheten av å støtte og utvikle kulturelt og språklig mangfold i og for informasjonssamfunnet særlig understrekes.